

Butlletí Informatiu *d'història de l'educació*

Societat d'Història de l'Educació dels Països de Llengua Catalana

Núm. 16, octubre-desembre 2005, - 2a època

En aquest número hi trobareu:

Història/Històries de la lectura	1
Balanç de les Jornades	3
Exposició: Lectura i Escola	4
El que ha esdevingut	6
Llibres	6

HISTÒRIA / HISTÒRIES DE LA LECTURA. XXIV JORNADES D'ESTUDIS HISTÒRICS LOCALS / XVII JORNADES D'HISTÒRIA DE L'EDUCACIÓ DELS PAÏSOS DE LLENGUA CATALANA

L'Institut d'Estudis Baleàrics, l'Àrea de Teoria i Història de l'Educació de la Universitat de les Illes Balears i la Societat d'Història de l'Educació dels Països de Llengua Catalana, convocaren en un acte conjunt les XXIV Jornades d'Estudis Històrics Locals – XVII Jornades d'Història de l'Educació dels Països de Llengua Catalana, que tingueren lloc a Palma entre els dies 17 i 19 de novembre de 2005 al Centre de Cultura de Sa Nostra.

La temàtica de les Jornades se centrà en l'anàlisi de la dimensió educativa de la lectura al llarg de la història, i es desenvolupà al voltant dels eixos temàtics següents: ensenyar i aprendre a llegir; espais i contextos per a la lectura i el seu foment; les lectures educatives i la lectura i l'educació com a elements de debat i reflexió. La participació a les Jornades fou diversa i multidisciplinària, com ho demostren les trenta-dues comunicacions presentades entorn dels eixos temàtics abans

esmentats, i que es recullen en el llibre d'actes, així com la diversa procedència geogràfica del centenar de participants.

Les Jornades foren inaugurades per representants de l'IEB (M. Antònia Ferragut), de la UIB (Joan Antoni Mesquida, vicerector d'Estudiants), la Societat d'Història de l'Educació dels Països de Llengua Catalana (Salomó Marquès, president), i la comissió organitzadora (Antoni J. Colom). Durant l'acte inaugural es presentaren les actes de les XXIII Jornades d'Estudis Històrics

Locals, a càrrec de les seves coordinadores. Finalment, i per tancar l'acte inaugural, la Dra. Anna Maria Bernardinis, catedràtica de Teoria i Història de l'Educació de la Universitat de Pàdova, pronuncià la conferència «De la dignitat de la lectura».

Les seccions temàtiques al voltant de les quals es desenvoluparen les Jornades foren encetades per diversos conferenciats. La primera secció, que tractà de les maneres d'ensenyar a aprendre i a llegir, fou iniciada per la conferència «Modos de leer, maneras de pensar. Lecturas intensivas y extensivas», del Dr. Antonio Viñao, del Departament de Teoria i Història de l'Educació de la Universitat de Múrcia; la secció que tractà dels espais i els contextos per a la lectura i el seu foment comptà amb la conferència «Les polítiques públiques de foment de la lectura. El moviment associatiu i els mitjans de comunicació» del Dr. Sebastià Serra, del Departament de Ciències Històriques i Teoria de les Arts de la Universitat de les Illes Balears; d'altra banda, la secció dedicada a les lectures educatives fou encapçalada per la conferència «Tradición y modernidad en las lecturas educativas del siglo XX», del Dr. Julio Ruiz Berrio, del Departament de Teoria i Història de l'Educació de la Universitat Complutense de Madrid; finalment, la secció en què s'analitzà la lectura i l'educació com a elements de debat i reflexió fou introduïda pel Dr. Gabriel Janer Manila, del Departament de Pedagogia i Didàctiques Específiques de la Universitat de les Illes Balears, amb la conferència «Una història particular de la lectura».

D'altra banda, les diverses aportacions a la taula rodona sobre *Gènere, lectura i educació: imatge i percepció de la dona* analitzaren la imatge de la dona a través de lectures tan diverses com el textos escolars al llarg del vuit-cents i el nou-cents, la literatura infantil i juvenil o els còmics a càrrec dels Drs. i les Dres.: Pilar Ballarín, professora del Departament de Pedagogia

de la Universitat de Granada; M. Carmen Agulló, professora del Departament d'Educació Comparada i Història de l'Educació de la Universitat de València; Ramon Bassa, professor del Departament de Pedagogia Aplicada i Psicologia de l'Educació de la Universitat de les Illes Balears i Antoni Marimon, professor del Departament de Ciències Històriques i Teoria de les Arts de la Universitat de les Illes Balears.

S'aprofità el marc de les jornades per acollir la presentació, a càrrec de Carmen Labrador i Jesús Domínguez, del darrer número de la *Revista de Educació*, número extraordinari dedicat a la lectura (Sociedad lectora y educación), així com les directrius de la nova etapa que aquesta revista està a punt d'iniciar.

Com a actes culturals i activitats complementàries a les jornades, es va poder gaudir d'un concert de piano sobre Chopin a Mallorca a càrrec del pianista Joan Moll. Seguidament, i com és tradició a les Jornades d'història de l'educació dels països de llengua catalana, se celebrà un sopar per a tots els assistents.

El dissabte 19 de novembre es clausuraren les jornades amb la conferència d'Alberto Mangel «La biblioteca de Robinson Crusoe». La clausura fou realitzada pel Sr. Gabriel Janer Manila, president de l'Institut d'Estudis Balearics, i pel President de la Societat d'Història de l'Educació dels Països de Llengua Catalana, Sr. Salomó Marquès, que va fer un balanç final de les Jornades el text del qual transcrivim en aquest butlletí.

Balanç de les Jornades

Els amics mallorquins en el moment d'acabar aquestes Jornades em demanen un balanç que necessàriament ha de ser provisional i breu. Abans de començar però voldria agrair públicament en nom de la Societat d'Història de l'Educació dels Països de Llengua Catalana la invitació que al seu moment ens va fer l'Institut d'Estudis Baleàrics per participar-hi. Ha estat una experiència molt enriquidora que confio que es pugui repetir.

Dimecres passat, en donar la benvinguda als participants, ressaltava la triple finalitat d'unes Jornades com les que ara estem clausurant. Deia que servien per fomentar les relacions personals entre els participants, per conèixer la ciutat que ens acollia als que venien d'altres indrets i, en primer lloc, posava èmfasi en les aportacions científiques que s'hi fan i que són l'objectiu primordial d'una trobada d'aquest tipus.

Pel que fa als dos primers objectius considero que s'han aconseguit amb escreix. Només calia veure els grups que es feien a l'hora dels àpats i l'animació que hi havia ahir vespre a les taules en el sopar col·lectiu. El coneixement de la ciutat també s'ha acomplert. Els participants forasters han trobat el seu temps per anar a passejar per Palma que ens ha acollit amb bon temps i ens ha permès de passejar per la zona històrica.

Pel que fa a l'aspecte científic voldria destacar que s'han exposat vuit ponències encarregades per l'organització a diferents experts i s'han presentat 32 comunicacions repartides en quatre seccions, relativament equilibrades. No hi ha hagut, com era habitual altres vegades, una secció específica dedicada a temes locals, ja que per la temàtica «Història/Històries de la lectura» en les diferents seccions hi havia moltes aportacions que feien referència a les Illes.

Des del punt de vista de la participació geogràfica dels assistents, aquesta no s'ha limitat a l'àmbit dels països de llengua catalana, sinó que s'ha vist ampliada amb comunicacions que provenien de Huelva, Múrcia, Madrid, Mèxic i Colòmbia.

Com ja acostuma a ser tradicional en començar les Jornades es va lliurar als gairebé 100 inscrits un esplèndid volum amb el contingut de les ponències i de les comunicacions. En recomano una lectura pausada i seleccionada. Hi ha informació i suggeriments en aquests textos. És un volum que s'ha de convertir en una eina de treball i de consulta.

Destacar també la participació de professorat i alumnat procedent d'estudis d'Història i no només d'estudis de Pedagogia com sol ser habitual entre nosaltres. Uns participants que, valgui la redundància, han participat activament després de l'exposició de les ponències i de les comunicacions que han fet els relators. Penso que l'esquema de funcionament que es va començar a les darreres Jornades de Figueres ara fa dos anys és encertat. Ens estalviem la lectura de les comunicacions i el relator fa una panoràmica general de les aportacions de la secció. De totes maneres caldrà revisar el paper dels relators per tal de poder afavorir una mica més la participació dels autors i del públic.

Evidentment les comunicacions han estat desiguals perquè al costat dels escrits dels professors amb anys d'experiència hi ha els primers textos d'un alumnat interessat o d'investigadors novells. Som conscients d'aquest desequilibri que volem expressament per afavorir l'engrescament de l'alumnat i dels investigadors joves que són la saba que ha de nodrir la nostra societat i que són els que ens han de substituir.

El fet que hàgim fet les Jornades en un sol edifici on, a més, hi havia l'exposició de llibres ha estat un encert perquè ha afavorit la cohesió i no ens ha dispersat. L'exposició de llibres escolars era valuosa per si mateixa. A més, s'ha publicat un catàleg que queda com a testimoni i que enriqueix pel seu contingut les biblioteques personals i universitàries. El magnífic treball de Ramon Bassa, de qui estàvem segurs del seu bon fer, s'ha fet palès. El nostre agraïment més sincer.

Gosaria afirmar que han estat una bones jornades a tots els nivells. Quan no hi ha problemes vol dir que l'organització ha

funcionat bé. Tenim plantejat un repte de futur per anar millorant el nivell aconseguit a Palma.

També vull fer esment d'una bona presència de ponents i participants procedents d'altres indrets de l'Estat. En moments de crispació i d'atacs injustificats hem estat capaços de demostrar com podem fer una celebració acadèmica amb les diferents parles d'un Estat que és plural des del punt de vista històric, cultural i lingüístic. Fins hi tot hem parlat en italià i ho hem fet amb una normalitat que ja voldria fos habitual arreu d'Espanya.

Tots sabem que quan aquests actes surten bé, amb normalitat, és perquè hi ha hagut

unes persones que hi han treballat de valent durant força temps perquè tot sortís com era desitjat. Així ha estat. I voldria esmentar especialment Xisca Comas i Xavier Motilla perquè, quan altres universitaris es dediquen a fer currículum i carrera universitària, ells han estat capaços de deixar les seves opcions personals ben legítimes per dedicar-se al altres i organitzar unes actes en profit de la col·lectivitat. A ells i a tots els que els han ajudat el nostre agraïment més sincer.

Amb el desig de veure'ns dintre de dos anys a les properes Jornades us desitjo un bon dia i un bon retorn a casa vostra.

Salomó Marquès
President de la Societat d'Història de l'Educació dels Països de Llengua Catalana

EXPOSICIÓ. LECTURA I ESCOLA. ELS LLIBRES ESCOLARS DE LECTURA DELS NOSTRES PADRINS. UNA MOSTRA ANTOOLÒGICA 1900 A 1950

El tema de les XVII Jornades d'Història de l'Educació dels Països de Llengua Catalana i XXIV Jornades d'Estudis Històrics Locals s'ha centrat en l'anàlisi de la dimensió educativa de la lectura al llarg de la història, per aquest motiu els departaments de Pedagogia presentarem una mostra de llibres de lectura escolar de la primera meitat del segle XX a les Illes, que girava a l'entorn d'un aspecte concret com és la intervenció socioeducativa de l'escola sobre la lectura.

La mostra agrupà uns cent-cinquanta llibres escolars dedicats a servir de lectures educatives, i de la qual quedaren exclosos els llibres de text o els llibres de coneixements, excepte en el cas d'algunes enciclopèdies fetes directament per educadors illencs.

La mostra, per tant, va estar dedicada —dins el marc de l'Any Internacional del Llibre i la Lectura— a unir els dos aspectes commemoratius amb l'educació, per fer-los confluïr en la temàtica de la mostra: *els llibres escolars de lectura* d'un període determinat: de 1900 a 1950, i dins un lloc determinat: les Illes, i en especial, Mallorca.

Es tracta, per tant, de veure una mostra dels llibres que mestres, educadors i pedagogs empen de manera més directa a l'escola com a llibres de lectura per als infants de les Illes. Poden ser llibres importats de la Península o bé llibres autòctons, però dels quals tenim constància que varen ser usats a les escoles de Mallorca. Per la seva procedència geogràfica o institucional, una gran majoria són escrits en castellà, tot i que n'hi ha unes quantes mostres en català (abans de l'ús més extens de la llengua catalana a l'escola, desplegat a partir de principi dels anys vuitanta del segle XX).

També pensarem que aquesta mostra antològica dedicada particularment al marc dels llibres escolars relacionats amb la lectura —com puguin ser: lectures escollides, lectures de lliçons de coses, llibres d'exemples de transmissió ideològica de valors i comportament a partir de narracions de la vida de nins i nines models, i també de material per aprendre a llegir a les escoles de Mallorca— servís per despertar l'interès dels poders públics, culturals i institucionals vers la importància de l'estudi d'aquest material escolar, però també, i sobretot, per potenciar estudis específics i aprofundits sobre el material dels llibres escolars usats a les escoles i pels infants de les illes Balears.

Encara ens manca molt de camí per reconstruir històricament, sociològicament i etnogràficament la petita història de cada dia, del que realment era la pràctica escolar dels mestres i la vida escolar tal com es produïa dins l'àmbit escolar. I una de les eines que tenim per fer-nos una idea més acurada d'aquesta microhistòria són els llibres escolars.

Ara bé, no són els únics materials, encara que, això sí, són els que hi ha més a l'abast. Necessitam investigar i arreplegar els diferents tipus de material usats a l'escola: quaderns d'escriptura, registres escolars, llibretes o plagues de treball de l'alumnat, quaderns commemoratius i de rotació, dibuixos, fotografies, inventaris de llibres de les biblioteques escolars, actes, documents i correspondència administrativa, etc. I com es pot deduir, molt d'aquest material pràcticament ja ha desaparegut o es guarda emmagatzemat als racons més profunds de les escoles, de l'administració o de les famílies. Però això és una altra història i una altra exposició.

Ramon Bassa
Comissari de l'exposició

EL QUE HA ESDEVINGUT

BECA D'INVESTIGACIÓ DE L'ÀREA D'HUMANITATS I CIÈNCIES SOCIALS DE L'AJUNTAMENT DE PALMA

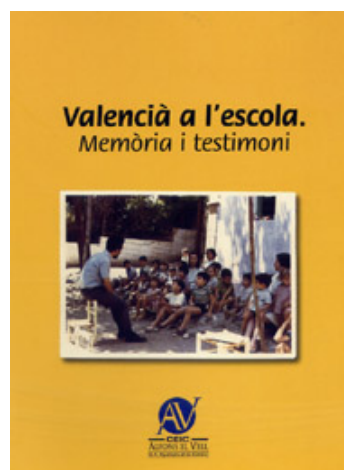

El passat 23 de novembre, la comissió tècnica de l'àrea d'Humanitats i Ciències Socials, formada pels membres Antoni Mut Calafell, Antoni Planas Rosselló i Sílvia Romero Bosch, concedí la Beca d'Investigació de l'Àrea d'Humanitats i Ciències Socials de l'any 2005 convocada per l'Ajuntament de Palma al projecte «El centre instructiu Obrer de Palma (1897-1924)», presentat per Cristina Martí Úbeda, professora de l'Àrea de Teoria i Història de l'Educació i membre del Grup d'Estudis d'Història de l'Educació del Departament de Pedagogia i Didàctiques Específiques de la UIB i de la nostra Societat d'Història de l'Educació dels Països de Llengua Catalana. El projecte vol apropar-se a l'estudi, des del vessant historicopedagògic, dels precedents, les influències, la ideologia i la trajectòria del Centre Instructiu Obrer de Palma, institució educativa obrera fundada l'any 1897. Des d'aquestes pàgines, la Societat vol fer arribar l'enhorabona a la nostra companya i encoratjar-la a continuar la tasca iniciada.

ELS REFUGIATS DE LA GUERRA CIVIL A LA COMARCA DE L'ALT EMPORDÀ. EL CAS PARTICULAR DE FIGUERES

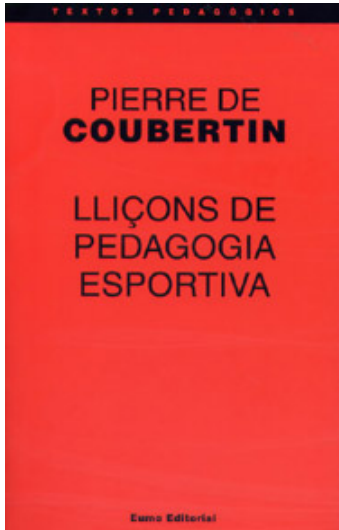
El 19 d'octubre passat Rosa M. Moret va presentar a la Comissió del DEA (Diploma Estudis Avançats) del Departament de Pedagogia de la Universitat de Girona la recerca «Els refugiats de la guerra civil a la comarca de l'Alt Empordà. El cas particular de Figueres». És una primera aportació al que serà la teva tesi doctoral. En aquesta recerca es fa una especial atenció al tema dels infants refugiats i la seva educació. Es pot consultar al Departament de Pedagogia de la Universitat de Girona.

LLIBRES

AGULLÓ DÍAZ, M. C. *Valencià a l'escola. Memòria i testimoni*. Gandia (La Safor): CEIC Alfons el Vell [Quaderns Comarcals, núm. 15], 2005, 48 pàgines.

Llibre editat amb motiu de l'exposició que serví de pòrtic a les III Jornades d'Història de l'Educació Valenciana, organitzades pel Departament d'Història de l'Educació i d'Educació Comparada de la Universitat de València i el Centre d'Estudis i Investigacions Comarcals Alfons el Vell, que tingueren lloc a Gandia els dies 21 i 22 d'octubre de 2005. Maria del Carmen Agulló, coordinadora de l'exposició, ens ofereix en el quadern esmentat un recorregut ben documentat per las diverses etapes que ha sofert l'ensenyament i l'ús del valencià al llarg de la seva història contemporània. El llibre, com l'exposició, es divideix en els apartats següents: a) els precursors; b) país, llengua i escola durant l'etapa republicana; c) la llarga nit del franquisme (1939-1975); d) del valencià a l'escola a l'escola en valencià (1975-1983); e) d'un temps que ja és el nostre, d'una escola que anem fent... (1983-1990).

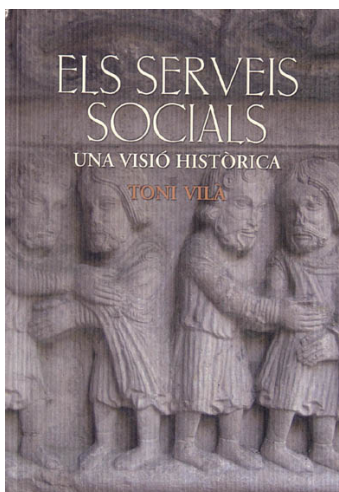
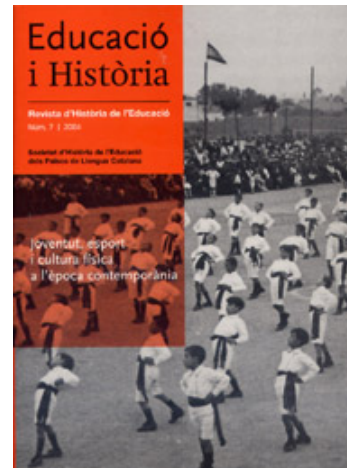

COUBERTIN, P. de. *Lliçons de pedagogia esportiva*. Pròleg de Josep Casanovas i Joan Soler. Vic: Eumo editorial, 2004, 121 pàgines.

Leçons de Pédagogie sportive és una de les obres principals de Pierre de Coubertin (1863-1937), considerat unànimement el creador de l'olimpisme modern, un fenomen social i cultural que ocupa un lloc important en les nostres societats contemporànies. Textos Pedagògics posa a l'abast del lector, per primera vegada en català, aquesta obra que presenta les consideracions de l'autor sobre les potencialitats educadores de l'esport. Els professors de la Universitat de Vic Josep Casanovas i Joan Soler, especialistes en història de l'esport i de l'educació, signen el pròleg en el qual es presenta l'obra i es fa un repàs a l'olimpisme a Catalunya durant el segle XX.

Educació i Història. Revista d'Història de l'Educació, núm. 7 [Barcelona], Societat d'Història de l'Educació dels Països de Llengua Catalana, 2004, 520 pàgines.

Setè volum de la revista editada per la Societat d'Història de l'Educació dels Països de Llengua Catalana, que conté un monogràfic dedicat al tema «Joventut, esport i cultura física en l'època contemporània», coordinat per Ramon Tarrós i Conrad Vilanou. El conjunt d'articles aplegats, tot i les seves particularitats específiques, tenen un mateix fil conductor: la història de l'educació contemporània vista des de la dimensió física i corporal, sense oblidar aquells aspectes que afecten una antropologia lúdica procliu al foment del cos i de l'esport. A més, el volum inclou les seves seccions habituals d'estudis, d'ensenyament de la història de la educació i de recensions de llibres.

VILÀ, T. *Els serveis socials. Una visió històrica*. Girona: Diputació de Girona, 2005, 446 pàgines.

Aquest llibre, que recull els resultats de la tesi doctoral que l'autor va defensar a la Universitat de Girona, és la primera visió històrica sobre els serveis socials a Catalunya. El llibre tracta, des de la baixa Edat Mitjana fins a l'actualitat, l'evolució dels conceptes, serveis i programes lligats als serveis socials i altres temes propers com la caritat, la beneficència, l'assistència social, la seguretat social o el treball social. Un obra que aporta moltes dades d'interès per als historiadors de l'educació i especialment per conèixer la història de l'educació social.

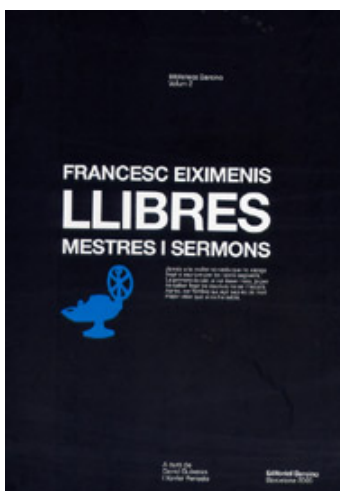

BASSA i MARTÍN, R.; FERRAGUT CARREÑO, M. A. (coord.). *Lectura i escola. Els llibres escolars de lectura dels nostres padrius. Una mostra antològica, 1900-1950*. Palma: Institut d'Estudis Baleàrics, 2005, 172 pàgines.

Catàleg de l'exposició que sota el mateix títol es programà per a les XXIV Jornades d'Estudis Històrics Locals i les XVII Jornades d'Història de l'Educació dels Països de Llengua Catalana —que es desenvoluparen entre els dies 17 a 19 de novembre de 2005 a Palma sota el títol «Història/Històries de la lectura»—, organitzades per l'Institut d'Estudis Baleàrics, la Universitat de les Illes Balears i la Societat d'Història de l'Educació dels Països de Llengua Catalana. El catàleg que ressenyem, fidel exponent de l'exposició, centrada en l'anàlisi de la dimensió educativa de la lectura al llarg de la primera meitat del segle XX a les Illes Balears, inclou la reproducció de les portades i la fitxa catalogràfica dels llibres exposats, agrupats segons els àmbits de la mostra: lectura i lliçons de coses, de les lectures exemplars o les lectures escollides, llibres i educadors illencs, ma-me-mi-mo-mu o de la lectura mecànica a la lectura comprensiva.

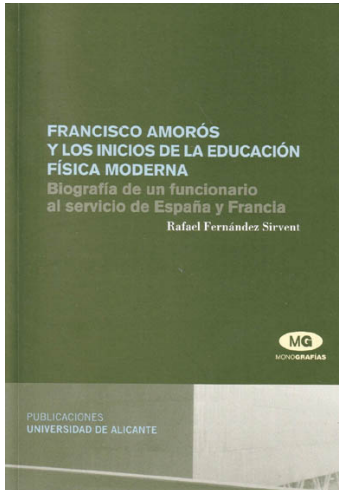
COMAS, F.; MOTILLA, X. *Història/Històries de la lectura. Actes de les XXIV Jornades d'Estudis Històrics Locals / XVII Jornades d'Història de l'Educació dels Països de Llengua Catalana*. Palma: Institut d'Estudis Baleàrics, 2005, 493 pàgines.

Actes de les XXIV Jornades d'Estudis Històrics Locals / XVII Jornades d'Història de l'Educació dels Països de Llengua Catalana que tingueren lloc a Palma els dies 17-19 de novembre de 2005, on es recullen les conferències i comunicacions presentades. La primera part de les actes conté les conferències que encapçalaren les quatre seccions de temàtiques de les jornades —ensenyar i aprendre a llegir; espais i contextos per a la lectura i el seu foment; les lectures educatives i la lectura i l'educació com a elements de debat i reflexió—, i les aportacions a la taula rodona sobre «Gènere, lectura i educació: imatge i percepció de la dona». La segona part d'aquest llibre d'actes recull les comunicacions presentades dintre de cada una de les seccions temàtiques, i que sumen un total de 32.

EIXIMENIS, F. *Llibres, mestres i sermons* [Antologia de Textos a cura de David Guixeras i Xavier Renedo]. Barcelona: Editorial Barcino, 2005, 268 pàgines.

Antologia de textos sobre educació i cultura de Francesc Eiximenis, realitzada per D. Guixeras i X. Renedo. Francesc Eiximenis (Girona, 1330 – Elna, 1409), cursà estudis a Oxford i, potser, París. Obtingué el títol de mestre en teologia a Tolosa de Llenguadoc. Compaginà la docència amb la redacció d'obres com: *Lo Crestià*, *Llibre dels àngels*, *Llibre de les dones* o *Vita Christi*. Aquesta antologia de textos del menoret gironí, seleccionats per Guixeras i Renedo i sotmesos a una radical regularització ortogràfica per facilitar la lectura a un públic més ampli, no acostumat a llegir en català medieval, tracta temes com la importància de les ciutats com a centres d'irradiació de coneixements, els principis que han de regir l'educació dels infants a la llar, l'educació a l'escola o l'educació i la societat, tots aquests precedits d'acurats i interessants estudis introductoris de Xavier Renedo.

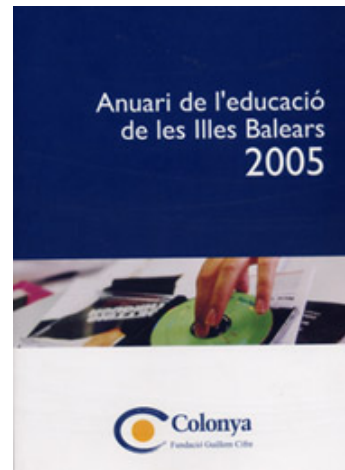

FERNÁNDEZ SIRVENT, R. *Francisco Amorós y los inicios de la educación física moderna. Biografía de un funcionario al servicio de España y Francia*. Alacant: Universidad de Alicante, 2005, 393 pàgines.

Francisco Amorós (València, 1770 - París, 1848) fou director del Real Instituto Pestalozziano de Madrid creat en 1807 i participà en altres projectes patrocinats per Manuel Godoy. Afrancesat, col·laborà amb el govern de José I. Exiliat a França en 1813, fou membre des de 1815 de la Societat per a la Millora de l'Ensenyament Elemental, encarregada de la difusió de l'ensenyament mutu a França, i director de l'Escola Central d'Educació Física de París des de la seva creació l'any 1819. És reconegut internacionalment per ser una dels iniciadors de l'educació física moderna. El llibre, resultat de la tesi doctoral de l'autor, analitza, fent ús d'una exhaustiva documentació arxivística, espanyola i francesa, les diverses etapes de la vida de Amorós així com l'àmplia influència i difusió de la seva obra i idees.

MARCH I CERDÀ, M. X. (dir.). *Anuari de l'educació de les Illes Balears 2005*. Palma: Fundació Guillem Cifre de Colonya, Universitat de les Illes Balears, 2005, 416 pàgines.

Segon volum de l'Anuari de l'educació de les Illes Balears —fruit del conveni entre la Fundació Guillem Cifre de Colonya, la Fundació Universitat–Empresa de les Illes Balears i el Grup d'Investigació i Formació Educativa i Social (GIFES) de la UIB—, coordinat i dirigit per Martí X. March. Els diversos treballs publicats es distribueixen en els apartats següents: una introducció, en què s'analitzen els reptes i les perspectives del sistema educatiu de les illes; el sistema escolar i el sistema educatiu no escolar; investigació i innovació pedagògica; i, finalment, estadística i legislació educativa de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears.

MAYORDOMO PÉREZ, A.; AGULLÓ DÍAZ, M. C.; GARCIA FRASQUET, G. (coord.). *Les altres escoles. L'educació fora de l'escola*. Gandia: CEIC Alfons el Vell; Universitat de València, 2004, 240 pàgines.

Actes de les II Jornades d'Història de l'Educació Valenciana. El volum ofereix una panoràmica àmplia de diferents projectes plantejats al voltant de l'educació no formal, concebuts amb la voluntat de suplir el dèficit de l'escola sorgida de la revolució burgesa i d'alliçonar, formar, regenerar i conscienciar la ciutadania. La primera part del llibre recull les diverses conferències marc de les Jornades: els professors León Esteban, Irene Palacio i Juan M. Fernández Soria, ens aproximen, respectivament, a: la ideologia i les obres dels krausoinstitucionistes, a la maternitat i les actuacions que suscità aquesta en funció d'interessos polítics i, finalment, a l'educació com a instrument socialitzador i de transformació social en mans de l'associacionisme juvenil durant la Guerra Civil espanyola. A la segona part del volum es recullen les diverses comunicacions presentades a les Jornades, que ens permeten conèixer millor la globalitat de forces, interessos i tendències que pugnaven en el camp de l'educació fora de l'escola valenciana.

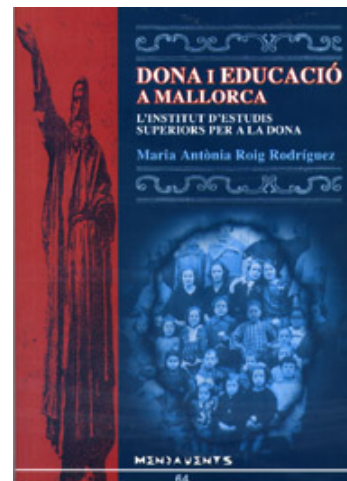

MONTELLÀ, A. *La maternitat d'Elna. Bressol dels exiliats*. Badalona: Ara llibres, 2005, 170 pàgines.

Aquesta primera incursió en la investigació històrica d'Assumpta Montellà ens apropa a un episodi fins ara desconegut de l'exili espanyol del 39. Entre 1939 i 1944, la suïssa Elisabeth Eidebenz va salvar la vida de 597 infants. Eren els fills de les exiliades catalanes i espanyoles que malvivien en condicions penoses en els camps de refugiats republicans de Sant Cebrà de Rosselló, Argelers i Ribesaltes, i que van tenir la sort de ser acollides a la maternitat que va crear Eidebenz. *La maternitat d'Elna* descobreix un dels capítols més dramàtics, tendres i desconeguts de la nostra postguerra, reconstruït a través dels testimonis de les seves protagonistes, inclosa Elisabeth Eidebenz.

ROIG RODRÍGUEZ, M. A. *Dona i educació a Mallorca. L'Institut d'Estudis Superiors per a la Dona*. Palma: Edicions Documenta Balear, 2005, 253 pàgines.

Aquest llibre reconstrueix, tot retratant la societat mallorquina i situant-la en el context estatal, la història d'una iniciativa finalment fracassada, però no per això menys valuosa a l'hora d'analitzar la situació educativa de la dona mallorquina de principi del segle XX, així com la visió que en tenia una societat masculina i conservadora. El projecte de creació d'un Institut d'Estudis Superiors de la Dona a Palma l'any 1915 és l'eix sobre el qual es fonamenta aquesta obra, que analitza acuradament el context —tant pel que fa als fets com al pensament— en el qual el cronista oficial i secretari de l'Ajuntament de Palma, Benet Pons i Fàbregues, concebí i projectà la creació d'aquesta institució laica per a la formació femenina, així com les causes del seu estrepitós fracàs.

SANLLORENTE BARRAGÁN, F. *La persecución económica de los derrotados. El Tribunal de Responsabilidades Políticas en Baleares (1939-1942)*. Palma: Miquel Font Editor, 2005, 188 pàgines.

Estudi que analitza, com indica el seu títol, la persecució econòmica dels vençuts de la Guerra Civil a través del Tribunal de Responsabilitats Polítiques (TRP) a les Illes Balears. L'interès principal, des d'un punt de vista historicoeducatiu, rau en l'anàlisi dels col·lectius de processats que se'n fa, en què es constata que entre aquests hi ha el dels professionals docents (catedràtics, professors i mestres) de les Illes, que foren un dels col·lectius professionals més perseguits, ja que molts d'ells passaren per tres processos, el de Justícia Militar, el de la Comissió de Depuració i el del Tribunal de Responsabilitats Polítiques.

SOLER MASÓ, P. (coord.). *L'Educació social avui: la intervenció socioeducativa a Catalunya*. Girona: Universitat de Girona, 2005, 320 pàgines.

La publicació d'aquest llibre coincideix amb la sortida al mercat laboral de la desena promoció de diplomats i diplomades en educació social de la Universitat de Girona. Coincidint amb aquest aniversari s'ha volgut oferir una revisió de l'estat actual de diferents sectors de treball de les educadores i dels educadors socials a Catalunya, a través de les aportacions de professionals i de professorat vinculat a la seva formació. Els 14 capítols que formen aquesta obra permeten tractar, específicament, una bona part dels sectors i espais d'intervenció socioeducativa d'avui i analitzar també alguns dels principals temes de debat i reptes que hi ha en la actualitat en el treball educatiu en l'àmbit social.

ALSINA, A.; SOLER, J. (coord.). *M. Antònia Canals. El compromís amb la renovació de l'escola*. Vic: Eumo Editorial, 2005, 219 pàgines.

M. Antònia Canals és una figura clau de la renovació pedagògica a Catalunya. En la llarga trajectòria pedagògica i vital ha desenvolupat una tasca rigorosa, innovadora i compromesa amb la renovació de l'escola seguint el fil conductor de la didàctica de la matemàtica. A les aules de l'escola i de la universitat, amb els infants, amb els mestres, amb els estudiants de mestre, amb els amics o amb els companys de treball i de professió, hi ha deixat unes petjades profundes que mostren el seu itinerari i, alhora, marquen les pistes i els camins per on ha de transitar l'educació dels infants d'avui i de demà. Aquest llibre, coordinat per Àngel Alsina i Joan Soler —professors de la Facultat d'Educació de la Universitat de Vic— comprèn diferents visions de la trajectòria de M. Antònia Canals en el camp de la pedagogia, de la didàctica de la matemàtica i de la formació del professorat. Són

visions que parteixen de punts de vista diferents i que aporten coneixement i reconeixement a una obra àmplia i profunda, amb el doble objectiu d'estudiar-la i de fer-la conèixer.

RAMOS ZAMORA, S. *Modelos educativos para la mujer en la cultura escolar de Castilla – La Mancha y Madrid (1936-1939)*. Madrid: Universidad Complutense de Madrid, 2005, 133 pàg.

Estudi que obtingué l'accèssit al Premi d'investigació del Centenari de la Càtedra de Pedagogia Superior, convocat conjuntament pels Instituts de Ciències de l'Educació de les universitats de Barcelona i Complutense de Madrid, sobre investigació pedagògica l'any 2004. L'objectiu principal de la present investigació rau en conèixer els models educatius per tal de comprendre a la dona de la Guerra Civil. El treball es centra en l'anàlisi de: la societat i l'educació a l'Estat espanyol; els diferents discursos sobre la dona, des de diversos corrents de pensament (catòlic, filosòfic marxista i psicoanalista o freudiana), pressupostos polítics (anarquista, comunista, marxista dissident i socialista) i mèdicocientífics; les polítiques educatives referides a la dona; i, finalment, les pràctiques educatives de l'escola primària.

Sara Ramos Zamora
Departamento de Teoría e Historia de la Educación
Facultad de Educación
Universidad Complutense de Madrid
mayo, 2004

Madrid, ISBN:84-608-0297-3. Depósito legal: M-20597-2005

Aquells que estigueu interessats a donar a conèixer publicacions i/o informacions diverses a través del proper butlletí, ens les podeu fer arribar enviant la informació a les adreces següents: <bernat.sureda@uib.es>, <xisca.comas@uib.es> o <xavier.motilla@uib.es>, o als corresponents de Catalunya, <ramon.farros@eresmas.net>, o de la Comunitat Valenciana, <m.carmen.agullo@uv.es>, abans de dia 15 de març de 2006.

Direcció: Bernat Sureda, Francesca Comas

Secretari: Xavier Motilla

Corresponsals: Ramon Tarrós (Catalunya) i Carme Agulló (Comunitat valenciana)

Correcció lingüística: Rosa de Ozollo

Maquetació: Catalina Ordinas

DL PM-2519-2002

En aquest número ha col·laborat: Ramon Bassa, Teresa Giné, Salomó Marqués, Institut d'Estudis Baleàrics.

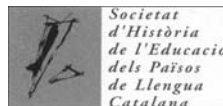

Edita: Societat d'Història de l'Educació dels Països de Llengua Catalana, Àrea de Teoria i Història de l'Educació de la Universitat de les Illes Balears.

Amb el suport de l'Institut d'Estudis Catalans.

Institut
d'Estudis
Catalans

Bon Nadal